

Список використаної літератури

1. Горбунова И.П. Формирование коммуникативной компетентности у будущих менеджеров в процессе изучения иностранного языка. *Науч. исследования в образовании*. 2009. №10. С. 30-32.
2. Кравець Р.А. Ділова іноземна мова: навчальний посібник. Вінниця: Планер, 2019. 232 с.
3. Кравець Р.А. Інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови як засіб підвищення якості професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Збірник наукових праць «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2019. № 2 (18). С. 192-199.
4. Моргунова С.О. Формування професійної комунікативної компетентності майбутнього менеджера засобами SMART-технологій. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. 2016. Вип. 55. С. 193-201.

Ольга Крикун (м. Вінниця)

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ПЕРСОНАЖА В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Переклад відіграє надзвичайно важливу роль під час сприймання твору іноземного письменника. Робота перекладача завжди матиме певний інтерпретативний характер, тому доцільним видається аналіз перекладацької рецепції письменника. Одним з аспектів дослідження такої рецепції є зіставний аналіз «ритміки, римування, синтаксису, інтонації, звукопису, метафоричності мови оригіналу й перекладу» [1, с. 109], а також – аналіз способів відтворення емоційно-експресивних значень мовних і культурно-історичних одиниць. На матеріалі роману Дж.Д. Селінджера «Ловець у житті» розглянемо вигуківі конструкції як одні з найпоширеніших і найчастіше повторюваних мовних структур в тексті твору. Так, головний герой – Голден Колфілд – шістнадцятирічний підліток, що розповідає про кілька днів зі свого життя, які виявляються нелегкими й вирішальними для його світогляду, який тільки формується. Розповідь ведеться від першої особи однини, що передбачає сповідальний, щоденниковий стиль викладу. Англійський текст роману містить

чимало вигуків, властивих підлітковому мовленню. Таким чином, характер головного героя, значною мірою, формується через мову. Еберхард Алсен стверджує, що мова Голдена рясніє беззмістовними фразами та емоційно забарвленими висловами [5, с. 160]. Тож передача найемоційніших мовних конструкцій – вигуків – українською мовою видається вирішальним для формування, чи то пак, реконструювання мовної картини світу героя в українському тексті. Ця частина мови обрана не випадково, адже при порівнянні тексту оригіналу з його перекладом помічено ряд відмінностей, пов'язаних із використанням вигуку.

Під час аналізу маємо намір слідувати широкому погляду, що його дотримуються О.О. Потебня, Л.В. Щерба, В.М. Возний, до складу вигуків зараховуючи, окрім власне вигуків, звуконаслідування та вигуково-дієслівні форми. А також вважаємо за доцільне використовувати в якості матеріалу для аналізу ще й відвигукову лексику, на вивченні якої О.Й. Курило зупиняється в своїй дисертаційній роботі [4]. Вона дає таке визначення: «... відвигуковою лексикою вважаємо сукупність питомо українських слів, утворених <...> або безпосередньо від вигуків, або уже від інших лексем, що з'явилися на базі перших (тобто іменники, прикметники, дієслова, прислівники відвигукового походження)» [4, с. 5].

Для тексту оригіналу є властивим використання первинних вигуків у мовленні персонажів: «*Oh, well it's a long story, sir*», які передаються в перекладі українськими еквівалентами: «*О, це довга історія, сер*». Тобто використання первинних вигуків збігається в оригіналі та перекладі, тому не становить наукового інтересу для даного дослідження.

Однак більшість змін пов'язані із використанням вторинних вигуків, зокрема емоційних, які в тексті перекладу виражають жах, страх, захоплення головного героя, тоді як оригіналі він для цього користується описовими конструкціями. В одному із випадків сильного емоційного переживання головний герой каже: «*My voice was shaking as hell*», – експресивність тут досягнута порівнянням *as hell*. Однак у перекладі констатація факту «а голос тремтить», посилюється іменником *кошмар*, який втратив свою номінативну функцію, виражаючи лише емоцію хвилювання.

У низці випадків відмінність між оригіналом і перекладом посилюється ще й тим, що в українському варіанті Голден виражає свої емоції вигуковими фразеологізмами: «Which is really ironic» – «Сміх та й годі», що може свідчити про образність його мислення та багатство словникового запасу. Подекуди Голден вдається і до мовного досвіду народу, зокрема вживає вигукові фразеологізми. В оригіналі маємо: «He thought he was very hot stuff», тоді як в українському варіанті: «Кирпу дер – куди твоє діло», що означає і позірне захоплення, і зневагу, презирство.

Варто зазначити, що вигук *жах!* служить у Голдена для вираження різноманітних, часом протилежних, емоцій: захоплення, огиди, здивування, роздратування: «That annoyed the *hell out of me*» – «Я так розлютився на них – *жах!*»; «It made me feel sad *as hell*» – «Сумно мені зробилося, *аж страх*»; «She was glad *as hell* to see me» – «Рада мені – *жах!*»; «She was a pretty spooky kid» – «От дівчина – *жах!*».

У тексті перекладу можна подекуди зустріти наказово-спонукальні вигуки, як-от *гляди, слухайте*. Характерно, що в оригіналі на їх місці вживаються інакші конструкції. Приміром, у фразі: «I was sort of afraid they *might* send it up with old Maurice» використано конструкцію з модальним дієсловом *might*. Більшої образності цьому висловленню надає апелятивний вигук *гляди*. Крім того, він є виразним розмовним елементом, за допомогою якого Голден в перекладі безпосередньо звертається до читача.

Більш емоційно Голден виражає свою розгубленість у таксі, не знаючи куди їхати: «Перед готелем я взяв таксі, але куди їхати – *хоч убийте*, не знав». Вигуковий фразеологізм *хоч убийте!* заступив оригінальний вислів із використанням нестандартної лексики: «I got a cab outside the hotel, but I didn't have the faintest *damn* idea where I was going».

Стосовно вигуку *слухайте!*, то Голден в тексті перекладу використовує його близько 90 разів. В оригіналі він вживає вигук *boy*. Український варіант звертається до читача, тоді як в англійському варіанті він використовується як *time-filler* – слово-паразит.

Як бачимо, в оригіналі вживаються повнозначні слова переважно не вигукового походження. Введені в текст перекладу похідні від вигуків надають висловленню розмовного, простодушного характеру. Не можна не

відмітити і той факт, що зазвичай така лексика притаманна дітям. Тож Голден в українському варіанті ще гостріше відстоює позицію небажання дорослішати, говорити мовою дорослих.

Отже, проведений аналіз дозволяє говорити про деякі відмінності між текстом оригіналу і перекладом. Завдяки появі вигуків у перекладі формується своєрідна картина світу головного героя. А це призводить до певної індивідуалізації персонажа Голдена Колфілда в українському варіанті твору. Завдяки вигукам підліток стає відвертішим, мова його є виразнішою, що свідчить про бурхливу фантазію оповідача, його кмітливий розум, активне використання ним народного досвіду, а загалом про розширення Голденового світогляду.

Список використаної літератури

1. Будний, В., Ільницький, М. Порівняльне літературознавство: Підручник [Текст] / В. Будний, М. Ільницький. – К.: Вид. дім «Києво-могилянська академія», 2008. – 430 с.
2. Зорівчак Р. Реалія і переклад: На матеріалі англomовних перекладів української прози / Роксоляна Зорівчак. – Львів: Вид-во при Львівському ун-ті, 1989. – 215 с.
3. Крикун О. Вигук як засіб індивідуалізації персонажа у перекладі (на матеріалі роману Дж. Селінджера «Ловець у житі») / Ольга Крикун // Література в контексті культури: зб. наук. праць. Вип. 20 / ред. кол: В.А. Гусєв (відпов. ред.) та ін. – Д: Вид-во ДНУ, 2010. – С. 129-134.
4. Курило О.Й. Відвигукова лексика сучасної української літературної мови: склад та структура: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О.Й. Курило. – Ужгород, 2001. – 20 с.
5. Alsen E. The Catcher in the Rye / Eberhard Alsen // Bloom's Modern Critical Views: J. D. Salinger / Alsen Eberhard. – New York: Infobase Publishing, 2008. – P. 145-174.